รายละเอียดประจำวิชา

หลักสูตรปริญญาตรี
วิชาภาษาบาลีเสริม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๖๗

คำนำ

ในปีการศึกษา ๒๕๖๖ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ที่จบเฉพาะมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านภาษาบาลี ให้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรี

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ.๒๕๖๖ ข้อ ๗.๑.๗, ๗.๑.๘ และ ๗.๒.๕ มหาวิทยาลัยจึงกำหนดให้ผู้เข้าศึกษาต้องเรียนวิชาภาษาบาลีเสริม จำนวน ๙ หน่วยกิตและให้เริ่มดำเนินการสอนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

บัดนี้ คณะกรรมกระผู้ดำเนินการได้จัดทำรายละเอียดประจำวิชาของหลักสูตรปริญญาตรี วิชาภาษาบาลีเสริม เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้มอบให้คณาจารย์เพื่อให้นำไปใช้เป็นคู่มือในการเรียนการสอนต่อไป

อนึ่ง หากมีข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะประการใด ขอให้แจ้งไปยังกองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้ทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มีนาคม ๒๕๖๗

สารบัญ
คำนำ

หลักสูตรวิชาภาษาบาลีเสริม		๔
แนวสังเขปรายวิชาภาษาบาลีเสริม		๖
แบบฟอร์มตัวอย่าง ตารางเวลาเรียน		๗
๐SP ๑๐๑	บาลี ๑	๘
๐SP ๑๐๒	บาลี ๒	๑๐
๐SP ๑๐๓	บาลี ๓	๑๒
๐SP ๑๐๔	บาลี ๔	๑๔

หลักสูตรวิชาภาษาบาลีเสริม
(Special Pali)
หลักการ

รายวิชาภาษาบาลีเสริม เป็นวิชาที่ให้นิสิตผู้จบการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ไม่มีพื้นความรู้ด้านบาลีได้ศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๖ ข้อ ๗.๑.๗, ๗.๑.๘ และ ๗.๒.๕ โดยวัดผลด้วยสัญลักษณ์ S และ U เป็นวิชาที่บังคับโดยไม่นับหน่วยกิต

เหตุผล

เนื่องจากในปีการศึกษา ๒๕๖๗ พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ผู้สมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระดับปริญญาตรี ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเดียวมีเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นทรัพยากรอันมีค่าของพระศาสนาและประเทศชาติ ประสงค์ที่จะเปิดให้ผู้สมัครได้มีโอกาสทางด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งนี้ผู้ที่สอบเข้าศึกษาได้จะต้องศึกษาภาษาบาลี จำนวน ๙ หน่วยกิต เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะแก่นิสิต สามารถพัฒนาตนเองในด้านภาษาบาลีได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเสริมความรู้และความเข้าใจภาษาบาลี-ขั้นพื้นฐานแก่นิสิต
๒. เพื่อให้นิสิตมีทักษะการใช้หลักไวยากรณ์บาลีอย่างถูกต้อง
๓. เพื่อให้นิสิตสามารถแปลและแต่งประโยคภาษาบาลีได้
๔. เพื่อให้นิสิตรู้หลักวากยสัมพันธ์และฉันทลักษณ์ภาษาบาลี

หมายเหตุ

วิชาภาษาบาลีเสริมนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้บรรจุวิชานี้ เริ่มตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

รายวิชาภาษาบาลีเสริม

๐SP ๑๐๑	บาลี ๑	๓ หน่วยกิต
๐SP ๑๐๒	บาลี ๒	๓ หน่วยกิต
๐SP ๑๐๓	บาลี ๓	๓ หน่วยกิต
๐SP ๑๐๔	บาลี ๔	๓ หน่วยกิต
	รวม	**๑๒ หน่วยกิต**

แนวสังเขปรายวิชาภาษาบาลีเสริม

๐SP ๑๐๑ บาลี ๑ (๓) (๓-๐-๖)

(Pali I)

ศึกษาหลักบาลีไวยากรณ์เบื้องต้น อักขรวิธี ประกอบด้วยพยัญชนะ และสระในภาษาบาลี วิธีการออกเสียงของพยัญชนะและสระ และวจีวิภาค ได้แก่ นามศัพท์ ลิงค์ วจนะ วิภัตติ อุปสัค นิบาต อาขยาต พร้อมทั้งประโยคตัวอย่างสั้นๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๐SP ๑๐๒ บาลี ๒ (๓) (๓-๐-๖)

(Pali II)

ศึกษาการแปลบาลีเป็นไทย โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ แปลทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบท และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๐SP ๑๐๓ บาลี ๓ (๓) (๓-๐-๖)

(Pali III)

ศึกษาการแปลไทยเป็นบาลี โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบท และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๐SP ๑๐๔ บาลี ๔ (๓) (๓-๐-๖)

(Pali IV)

ศึกษาหลักการและวิธีการแต่งฉันท์ ทั้ง ๖ ประเภท คือ ปัฏยาวัตรฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ อุเปนทรวิเชียรฉันท์ อินทวงศ์ฉันท์ วังสัฏฐฉันท์ และวสันตดิลกฉันท์ จากพุทธพจน์ หนังสือสวดมนต์ หรือบทสวดมนต์พิเศษต่าง ๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

(แบบฟอร์มตัวอย่าง)
ตารางเวลาเรียน
หลักสูตรวิชาภาษาบาลีเสริม (Special Pali)

ปีการศึกษา	ภาคเรียนที่ ๑	ภาคเรียนที่ ๒
ที่ ๑	oSP ๑๐๑ ๓ หน่วยกิต	oSP ๑๐๒ ๓ หน่วยกิต
ที่ ๒	oSP ๑๐๓ ๓ หน่วยกิต	oSP ๑๐๔ ๓ หน่วยกิต

บาลี ๑

๑. ชื่อรายวิชา บาลี ๑ ชื่อภาษาอังกฤษ (Pali I)
๒. รหัสวิชา oSP ๑๐๑ จำนวนหน่วยกิต (๓) (๓-๐-๖)
หมวดวิชา ภาษาบาลีเสริม
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปีที่ ๑

๓. อาจารย์ประจำวิชา/ผู้บรรยาย

๔. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักบาลีไวยากรณ์เบื้องต้น อักขรวิธี ประกอบด้วยพยัญชนะ และสระในภาษาบาลี วิธีการออกเสียงของพยัญชนะและสระ และวจีวิภาค ได้แก่ นามศัพท์ ลิงค์ วจนะ วิภัตติ อุปสัค นิบาต อาขยาต พร้อมทั้งประโยคตัวอย่างสั้นๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๕. จุดประสงค์ในการเรียน

๕.๑ เพื่อให้นิสิตสามารถเขียนและอ่านภาษาบาลีได้ถูกต้อง
๕.๒ เพื่อให้นิสิตสามารถออกเสียงภาษาบาลีได้ถูกต้อง

๖. จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๖.๑ นิสิตมีความรับผิดชอบต่อภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาจารึกพระพุทธศาสนา
๖.๒. นิสิตเห็นคุณค่าของการพัฒนาปัญญาทางด้านภาษาบาลี

๗. กิจกรรมการเรียนการสอน

๗.๑ บรรยาย
๗.๒ มอบหมายให้นิสิตทำรายงาน
๗.๓ การศึกษาด้วยตนเอง
๗.๔ ทดสอบความจำและความเข้าใจ

๘. การประเมินผล

๘.๑ เข้าชั้นเรียน	๑๐ คะแนน
๘.๒ รายงาน	๒๐ คะแนน
๘.๓ ทดสอบกลางภาค	๒๐ คะแนน
๘.๔ ทดสอบปลายภาค	๕๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

๙. หนังสืออ่านประกอบรายวิชา

ภาษาไทย

พระมหาจำรัส ฐิตโชติ. **คู่มือบาลีไวยากรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ - กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิวพร, ๒๕๒๗.
พระมหาจำลอง ภูริปญโญ (สารพัดนึก). **แบบเรียนภาษาบาลี ภาคพิเศษ เล่ม ๑.** พิมพ์ครั้งที่ ๔ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๒๓.
พระมหาจำลอง ภูริปญโญ (สารพัดนึก). **แบบเรียนภาษาบาลีภาคพิเศษ เล่ม ๒.** พิมพ์ครั้งที่ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๑๔.
พระมหานิยม อุตตโม. **คู่มือการศึกษาบาลีไวยากรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๘.

พระมหาสมปอง มุทิโต. **บาลีไวยากรณ์เบื้องต้น สำหรับนักศึกษาใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ ๓ . กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

พระรัตนเวที. **แนะแนวการเรียน-การสอนบาลีไวยากรณ์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑

พระราชเมธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). **บันทึกบาลีไวยากรณ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓.กรุงเทพฯ : ดำรงการพิมพ์, ๒๕๒๘.

พระอมราภิรักขิต. **อธิบายบาลีไวยากรณ์ สมัญญาภิธาน และสนธิ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

พระเทพปริยัติโมลี (สุทัศน์ วรทสฺสี). **หลักสูตรบาลีไวยากรณ์และหลักสัมพันธ์** รวบรวมและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๖๒.

หลวงเทพดรุณานุศิษฎ์, (ทวี ธรมธัช). **บาลีไวยากรณ์พิเศษ เล่ม ๑-๘.** พิมพ์ครั้งที่ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

บุญมี พิมพ์โพธิ์, **หลักบาลีไวยากรณ์บั้นต้น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ส. ธรรมภักดี, ๒๔๙๘.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. **บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๑ สมัญญาภิธาน และสนธิ.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

————**.บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒ นามและอัพยยศัพท์.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

————**.บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒ อาขยาตและกิตก์.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง, รศ.ดร.. **ไวยากรณ์บาลี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

หยด ขจรยศ, นาวาเอก. **บาลีปริทัศน์ .** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๔.

ภาษาอังกฤษ

Geiger, W.. **A Pali Grammar.** London : Pali Text Society, 1994.

Perniola, V.. **Pali Grammar.** London : Pali Text Society, 1997.

Warder, A.K.. **Introduction to Pali.** London : Pali Text Society, 2"d edn. 1974.

Barua,D.L.. **Elements of Pali Grammar.** Calcutta : West Bengal Board of Secondary Education, 2"d edn. 1968.

Buddhadatta, Thera. **The New Pali Course part I.** Colombo : The Colombo Apothecaries' Co..Ltd., 3 edn. 1949; Part Il, 5th edn. 1974.

บาลี ๒

๑. ชื่อรายวิชา บาลี ๒ ชื่อภาษาอังกฤษ (Pali II)
๒. รหัสวิชา oSP ๑๐๒ จำนวนหน่วยกิต (๓) (๓-๐-๖)
หมวดวิชา ภาษาบาลีเสริม
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปีที่ ๑

๓. อาจารย์ประจำวิชา/ผู้บรรยาย

๔. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการแปลบาลีเป็นไทย โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ แปลทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบทและฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๕. จุดประสงค์ในการเรียน

๕.๑ เพื่อให้นิสิตทราบถึงประโยคต่าง ๆ ในภาษาบาลี
๕.๒ เพื่อให้นิสิตสามารถแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยได้
๕.๓ เพื่อให้นิสิตเข้าใจหลักการแปลภาษาบาลีเบื้องต้นได้

๖. จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๖.๑. ศึกษาแล้ว นิสิตเห็นความสำคัญของภาษาบาลีที่รักษาคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าไว้
๖.๒. ศึกษาแล้ว นิสิตซาบซึ้งในคุณค่าของภาษาบาลีที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย

๗. กิจกรรมการเรียนการสอน

๗.๑ บรรยาย
๗.๒ มอบหมายให้นิสิตทำรายงาน
๗.๓ การศึกษาด้วยตนเอง
๗.๔ ทดสอบความจำและความเข้าใจ

๘. การประเมินผล

๘.๑ เข้าชั้นเรียน	๑๐ คะแนน
๘.๒ รายงาน	๒๐ คะแนน
๘.๓ ทดสอบกลางภาค	๒๐ คะแนน
๘.๔ ทดสอบปลายภาค	๕๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

๙. หนังสืออ่านประกอบรายวิชา

ชรินทร์ จุลคประดิษฐ์, ร้อยโท. **แต่ง - แปล บาลี ๑-๒ .** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

พระมหานิยม อุตฺตโม. **วิธีแปลภาษามคธเป็นภาษาไทย : โดยพยัญชนะและโดยอรรถ.** กรุงเทพฯ : เลี่ยงเชียง , ๒๕๓๒.

ณรงค์ แสง, **อุภยภาคสงเคราะห์ .** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อำนวยสาส์น, ๒๕๓๒.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. **อุภัยภาคปริวัตน์.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖

———. **ธมฺมปทฏฐกถา ปฐโม ภาโค (ธัมมปทัฏฐกถา แปลโดยพยัญชนะ)**, อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหามหาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖. ๒๔๒ หน้า.

พระพุทธโฆษาจารย์. **ประโยค ๑-๒ อรรกถาธรรมบท แปลโดยอรรถ.** พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘. ๑๓๔ หน้า.

———. **ธมฺมปทฏฐกถา ปฐโม ภาโค.** กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระเทพปริยัติโมลี (สุทัศน์ วรทสฺสี). **หลักสูตรบาลีไวยากรณ์และหลักสัมพันธ์** รวบรวมและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๖๒.

บาลี ๓

๑. ชื่อรายวิชา บาลี ๓ ชื่อภาษาอังกฤษ (Pali III)
๒. รหัสวิชา ๐SP ๑๐๓ จำนวนหน่วยกิต (๓) (๓-๐-๖)
หมวดวิชา ภาษาบาลีเสริม
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปีที่ ๒

๓. อาจารย์ประจำวิชา/ผู้บรรยาย

๔. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการแปลไทยเป็นบาลี โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบท และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๕. จุดประสงค์ในการเรียน

๕.๑ เพื่อให้นิสิตทราบถึงประโยคต่าง ๆ ในภาษาบาลี
๕.๒ เพื่อให้นิสิตสามารถแปลภาษาไทยเป็นภาษาบาลีได้
๕.๓ เพื่อให้นิสิตเข้าใจหลักการแปลภาษาไทยเป็นภาษาบาลีเบื้องต้นได้

๖. จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๖.๑. ศึกษาแล้ว นิสิตเห็นความสำคัญของภาษาบาลีที่รักษาคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าไว้
๖.๒. ศึกษาแล้ว นิสิตซาบซึ้งในคุณค่าของภาษาบาลีที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทย

๗. กิจกรรมการเรียนการสอน

๗.๑ บรรยาย
๗.๒ มอบหมายให้นิสิตทำรายงาน
๗.๓ การศึกษาด้วยตนเอง
๗.๔ ทดสอบความจำและความเข้าใจ

๘. การประเมินผล

๘.๑ เข้าชั้นเรียน	๑๐ คะแนน
๘.๒ รายงาน	๒๐ คะแนน
๘.๓ ทดสอบกลางภาค	๒๐ คะแนน
๘.๔ ทดสอบปลายภาค	๕๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

๙. หนังสืออ่านประกอบรายวิชา

ชรินทร์ จุลคประดิษฐ์, ร้อยโท. **แต่ง - แปล บาลี ๑-๒ .** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

เชวง สมสาร และประสาร ทองภักดี. **วิธีแปลไทยเป็นมคธ วิธีแต่งฉันท์.** พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

ณรงค์ แสง, **อุภยภาคสงเคราะห์ .** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อำนวยสาส์น, ๒๕๓๒.

พระพุทธิวงศมุนี (สุวรรณ สุวณฺณโชโต). **คู่มือประโยค ป.ธ. ๔** สำนักเรียนวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม. กรุงเทพฯ : นิลนาราการพิมพ์, ๒๕๓๓.

วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา, **อุภัยภาคปริวัตน์.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหามกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖

———. **ธมฺมปทฏฐกถา ปฐโม ภาโค (ธัมมปทัฏฐกถา แปลโดยพยัญชนะ)**, อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหามหาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖. ๒๔๒ หน้า.

พระพุทธโฆสาจารย์,. **ธมฺมปทฏฐกถา ปฐโม ภาโค.** กรุงเทพฯ: มหามกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ (วันจันทร์). **คู่มือการเรียนการสอนวิชาแปลไทยเป็นมคธ.** พิมพ์ครั้งที่ ๑ : โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๓๓.

พระเทพปริยัติโมลี (สุทัศน์ วรทสฺสี). **หลักสูตรบาลีไวยากรณ์และหลักสัมพันธ์** รวบรวมและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๖๒.

บาลี ๔

๑. ชื่อรายวิชา บาลี ๔ ชื่อภาษาอังกฤษ (Pali IV)
๒. รหัสวิชา ๐SP ๑๐๔ จำนวนหน่วยกิต (๓) (๓-๐-๖)
หมวดวิชา ภาษาบาลีเสริม
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปีที่ ๒

๓. อาจารย์ประจำวิชา/ผู้บรรยาย

๔. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักการและวิธีการแต่งฉันท์ ทั้ง ๖ ประเภท คือ ปัฏยาวัตรฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ อุเปนทรวิเชียรฉันท์ อินทวงศ์ฉันท์ วังสัฏฐฉันท์ และวสันตดิลกฉันท์ จากพุทธพจน์ หนังสือสวดมนต์ หรือบทสวดมนต์พิเศษต่างๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน

๕. จุดประสงค์ในการเรียน

๕.๑ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับประเภทของฉันท์ทั้ง ๖ ประเภท
๕.๒ เพื่อให้รู้หลักเกณฑ์การแต่งฉันท์หรือชื่อฉันท์จากวุตโตทัย
๕.๓ เพื่อให้อ่านคำฉันท์ได้อย่างถูกต้อง

๖. จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๖.๑ เพื่อเห็นความไพเราะของฉันท์ภาษาบาลี
๖.๒ เพื่อรู้จักออกเสียงการอ่านฉันท์ได้ถูกต้อง
๖.๓ เพื่อเกิดฉันทะในการอ่านและการเขียนฉันลักษณ์ภาษาบาลี

๗. กิจกรรมการเรียนการสอน

๗.๑ บรรยาย
๗.๒ มอบหมายให้นิสิตทำรายงาน
๗.๓ การศึกษาด้วยตนเอง
๗.๔ ทดสอบความจำและความเข้าใจ

๘. การประเมินผล

๘.๑ เข้าชั้นเรียน	๑๐ คะแนน
๘.๒ รายงาน	๒๐ คะแนน
๘.๓ ทดสอบกลางภาค	๒๐ คะแนน
๘.๔ ทดสอบปลายภาค	๕๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

๑๐. หนังสืออ่านประกอบรายวิชา

คันธสาร ภิกขุแปล. **วุโตทัยปกรณ์.** กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๒๙.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **มหาจุฬาปิตก เล่มที่ ๒๕**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๕.
พระพุทธโฆสาจารย์, **ธมฺมปทฏฺฐกถา ปฐโม ภาโค.** กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์. **ฉันทปรารมภ์.** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง, ๒๕๔๐.
สมเด็จสังฆราช (สา ปุสฺสเทโว). **สวดมนต์ฉบับหลวง**, กรุงเทพฯมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
เสรียรพงษ์ วรรณปก. **พระพุทธวจนะในธรรมบท.** กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, ๒๕๓๐.

ตารางเปรียบเทียบ
หลักสูตรปริญญาตรี วิชาภาษาบาลีเสริม
หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๒ กับ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗

ชื่อหลักสูตร

หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๒	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
ชื่อหลักสูตร ภาษาไทย : หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต วิชาภาษาบาลีเสริม ภาษาอังกฤษ : Special Pali	**ชื่อหลักสูตร** ภาษาไทย : หลักสูตรปริญญาตรี วิชาภาษาบาลีเสริม ภาษาอังกฤษ : Special Pali	เปลี่ยนชื่อหลักสูตร

ตารางเปรียบเทียบ
คำอธิบายรายวิชา

หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๒	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
SP ๑๐๑ บาลีไวยากรณ์ ๑ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Grammar l) ศึกษาอักขรวิธี วิธีอ่านภาษาบาลีตามหลักสามัญญาภิธาน และสนธิ ให้รู้ ฐาน กรณ์ การออกเสียง ตัวสังโยคการต่ออักษรด้วยสนธิกิริโยปกรณ์ต่าง ๆ	oSP ๑๐๑ บาลี ๑ (๓) (๓-๐-๖) (Pali I) ศึกษาหลักบาลีไวยากรณ์เบื้องต้น อักขรวิธี ประกอบด้วยพยัญชนะ และสระในภาษาบาลี วิธีการออกเสียงของพยัญชนะและสระ และวจีวิภาค ได้แก่ นามศัพท์ ลิงค์ วจนะ วิภัตติ อุปสัค นิบาต อาขยาต พร้อมทั้งประโยคตัวอย่างสั้นๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน	เปลี่ยนชื่อรายวิชาและคำอธิบายและปรับหน่วยกิต
SP ๑๐๒ บาลีไวยากรณ์ ๒ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Gramnrtr II) ศึกษานาม ลิงค์ วจนะ วิภัตติ การันต์ สังขยา และ อัพยยศัพท์		
SP ๑๐๓ บาลีไวยากรณ์ ๓ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Grammar III) ศึกษากิริยาอาขยาต นามกิตก์ และกิริยากิตก์		
SP ๑๐๔ บาลีไวยากรณ์ ๔ ๒ (๒-๐-๔)) (Pali Grammar IV) ศึกษาบทสมาสและตัทธิต		

หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๒	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
SP ๑๐๕ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๑ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation I) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปล ประโยคต่าง ๆ โดยใช้หนังสืออุภยพากย์ปริวัตน์และกถาสัลลาปะ	oSP ๑๐๒ บาลี ๒ (๓) (๓-๐-๖) (Pali II) ศึกษาการแปลบาลีเป็นไทย โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ แปลทั้งโดยอรรถและโดยพยัญชนะ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบท และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน	เปลี่ยนชื่อรายวิชาและคำอธิบายและปรับหน่วยกิต
SP ๑๐๖ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๒ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation II) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปลบาลี โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๑		
SP ๑๐๗ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๓ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation III) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปลบาลี โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๒-๓	oSP ๑๐๓ บาลี ๓ (๓) (๓-๐-๖) (Pali III) ศึกษาการแปลไทยเป็นบาลี โดยอาศัยหลักไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ ให้ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้หนังสืออุภัยพากย์ปริวัตน์หรือธรรมบท และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน	เปลี่ยนชื่อรายวิชาและคำอธิบายและปรับหน่วยกิต
SP ๑๐๘ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๔ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation IV) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปลบาลี โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๔-๖		
SP ๑๐๙ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๕ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation V) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปลบาลี โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๗		

หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๒	หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
SP ๑๑๐ แปลบาลีเป็นไทย แปลไทยเป็นบาลี ๖ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Composition and Translation VI) ศึกษาและฝึกการแต่ง - แปลบาลี โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๘		
SP ๑๑๑ วากยสัมพันธ์ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Syntax) ศึกษาหลักเกณฑ์ ความสัมพันธ์ของคำหรือคำศัพท์ ในประโยคต่างๆ โดยใช้หนังสือธัมมปทัฏฐกถาภาค ๕		
SP ๑๑๒ ฉันทลักษณ์ ๒ (๒-๐-๔) (Pali Prosody) ศึกษาหลักเกณฑ์และประเภทของฉันท์ - ประเภท คือ ปัฐยาวัตรฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ อุเปนทรวงศ์ฉันท์ อินทรวงศ์ฉันท์ วังสัฏฐฉันท์ และวสันตดิลกฉันท์ ในธัมมปทัฏฐกถา คัมภีร์วุตโตทัย และหนังสือสวดมนต์	oSP ๑๐๔ บาลี ๔ (๓) (๓-๐-๖) (Pali IV) ศึกษาหลักการและวิธีการแต่งฉันท์ทั้ง ๖ ประเภท คือ ปัฏยาวัตรฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ อุเปนทรวิเชียรฉันท์ อินทวงศ์ฉันท์ วังสัฏฐฉันท์ และวสันตดิลกฉันท์ จากพุทธพจน์ หนังสือสวดมนต์ หรือบทสวดมนต์พิเศษต่าง ๆ และฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนประโยคภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน	เปลี่ยนชื่อรายวิชาและคำอธิบายและปรับหน่วยกิต

ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เรื่อง อนุมัติหลักสูตรปริญญาตรี วิชาภาษาบาลีเสริม

เพื่อให้การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๖) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติสภามหาวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ จึงออกประกาศไว้ต่อไปนี้

"สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติหลักสูตรปริญญาตรี วิชาภาษาบาลีเสริม ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๖ ภาคการศึกษาที่ ๑ เป็นต้นไป"

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

สมเด็จพระพรหมวชิราธิบดี

(พระพรหมวชิราธิบดี)
นายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เรื่อง การจัดการศึกษารายวิชาภาษาบาลี พ.ศ. ๒๕๖๗

เพื่ออนุวัตให้เป็นไปตามความในข้อ ๗ ของข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๑) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมติสภามหาวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ จึงออกประกาศ ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การจัดการศึกษารายวิชาภาษาบาลี พุทธศักราช ๒๕๕๑

ข้อ ๒ ผู้สอบได้นักธรรมชั้นเอกหรือธรรมศึกษาชั้นเอก และสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และเมื่อขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตแล้วต้องศึกษาวิชาบาลี จำนวน ๖ หน่วยกิต ดังต่อไปนี้

๑. รายวิชา oSP ๑๐๑	บาลี ๑ (Pali I)	(๓) (๓-๐-๖)
๒. รายวิชา oSP ๑๐๒	บาลี ๒ (Pali II)	(๓) (๓-๐-๖)

ข้อ ๓ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรอง และเมื่อขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตแล้ว ต้องศึกษาวิชาบาลี จำนวน ๙ หน่วยกิต ดังต่อไปนี้

๑. รายวิชา oSP ๑๐๑	บาลี ๑ (Pali I)	(๓) (๓-๐-๖)
๒. รายวิชา oSP ๑๐๒	บาลี ๒ (Pali II)	(๓) (๓-๐-๖)
๓. รายวิชา oSP ๑๐๓	บาลี ๓ (Pali III)	(๓) (๓-๐-๖)

ข้อ ๔ ให้รายวิชาตามข้อ ๒ และ ข้อ ๓ เป็นรายวิชาเรียนเสริมโดยไม่นับหน่วยกิต และแสดงผลการเรียนด้วยสัญลักษณ์ S หรือ U

ข้อ ๕ ให้ใช้ประกาศนี้ สำหรับนิสิตผู้เข้าศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗

พระพรหมวชิราธิบดี

(พระพรหมวชิราธิบดี)

นายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย